

Pavla Francová

Mapy krajin a slov barevná hmatová kresba

Galerie Teiresiás, Masarykova univerzita, Brno
koncepte výstavy Jiří Hůla

Pavla Francová, MS (*1972), v dětství téměř a od 15 let úplně nevidomá, v současné době bez stálého zaměstnání. Absolvovala bakalářské studium na Filozofické fakultě UK, tlumočnictví a překladatelství (angličtina), a magisterské studium na West Chester University of Pennsylvania (USA), poradenství a psychoterapie. Pracovala jako odborná asistentka Institutu základní rehabilitace zrakově postižených při UK, lektorka počítačové laboratoře pro zrakově postižené při MFF UK – Carolina a jako odborný garant Poradny pro otázky samostatného života nevidomých a lektorka výcviku dobrovolníků pro program osobní asistence pro nevidomé ve sdružení Okamžik. Byla iniciátorkou a spolupracovnicí projektu vytváření studijních podmínek pro zrakově postižené studenty na UK. Působila jako dobrovolná spolupracovnice Prázdninové školy Lipnice. Doplňkově vyučuje angličtinu. Jako členka státní reprezentace startovala na evropských a světových šampionátech v plavání, atletickém běhu a běhu na lyžích. Získala medaile na zimních i letních paralympijských hrách 1992 a je držitelkou dosud platného světového rekordu v běhu na 3000 metrů kategorie nevidomých žen. Už několik let se ve volném čase intenzivně věnuje hmatovému barevnému kreslení.

Hmatové kresby

Jiří Hůla

„Chci být básníkem a pracuji na tom, abych se stal vidoucím: tomu Vy neporozumíte a asi bych Vám to ani neuměl vysvětlit. Jde o to, dojit k neznámému rozrušováním všech smyslů. Je to příšerné utrpení, ale je třeba být silný, být rozený básník, a já v sobě básníka rozpoznal.“ Arthur Rimbaud, 13. května 1871, v dopise Georgesu Izambardovi, Pavla Francová v dětství hodně malovala. V patnácti oslepla. A před deseti lety začala znovu kreslit a malovat. Její kresby působí prostě a sebejistě, podobně jako zlidovělé obrázky Josefa Lady, Josefa Čapka nebo Zdenka Seydla. Čáry vždy spojují dva vzdálené body, mají jasný začátek a jasný konec, dělí plochu papíru na logické části, na možná pole budoucích barevností. A protože nevidí, prorývá linky a křivky do papíru propisovací tužkou. Když papír obrátí, tak pro nás dobře viditelnou kresbu sice skryje, ale vystoupilé útvary jsou pro ni čitelnější, než rýhy. Vznik kresby totiž ověřuje hmatem. Hmat určuje sílu, hustotu i nasazení čar, velikost detailu, stylizaci lidí, zvířat, rostlin, stromů, krajin, abstraktních kompozic.

Hmat je ale poměrně hrubý a navíc místně omezený smysl, nedává spolehlivou zprávu o širším okolí, a už vůbec ne o obrazovém celku. Představa prostoru zprostředkovaná hmatem je výsledkem rozumové činnosti, vzniká až postupným vyhodnocováním a přiřazováním dílčích podnětů. Zní to nepochopitelně, ale Pavla Francová vidí rodící se kresby a malby ve své mysli. Ta je totiž na začátku prázdná stejně jako čistý arch papíru, a každou nakreslenou čarou a položenou barvou se postupně zaplňuje. Linku nakreslenou na papíře, sice Pavla Francová nikdy neuvidí, ale stejná linie se okamžitě a pro ni viditelně zjeví i na její soukromé obrazovce. Souběžně tak vlastně vznikají dvě díla – viditelná kresba či malba, a její virtuální kopie uložená v malířčině paměti. Kromě této výjimečné vlastnosti má Pavla Francová ještě další neobyčejnou schopnost – barevné vidění. Všechno, co si my vidící předáváme prostřednictvím písma, číslic a symbolů se v jejím vnitřním ústrojenství samočinně překládá do barevných obrazů. Samohlásky, telefonní čísla, jména a příjmení, dny v týdnu, měsíce, dokonce i anglická slovíčka. – A všechny ty vnitřní obrazy jsou pro ni tak jasné a skutečné, že je dokáže zhmotnit jako barevné kompozice. Díky nevidomé Pavle Francové tak můžeme vidět i to, co bychom jinak nikdy neuviděli.

Tři otázky pro Pavlu Francovou:

Vystavujete v Brně poprvé, máte k tomuto městu nějaký vztah?

Ano, vystavuji zde poprvé. V Brně mám pár dobrých přátel, takže rozhodně mám důvod se tu občas zastavit. Také se mi Brno asociuje právě s vaším střediskem Teiresiás, které mezi obdobnými středisky na vysokých školách v ČR vyniká a které je zejména ve vztahu k nevidomým naprosto unikátním zjevem.

Co v těchto dnech zaměstnává vaši mysl kromě malování?

Už několik měsíců mne zaměstnává moje nezaměstnanost, totiž že se mi nedaří najít vhodnou práci. Zažívám realitu českého pracovního trhu, kdy při zmínce o tom, že nevidím, končí jakékoli další vyjednávání se zaměstnavatelem. Jestli ta situace nepotrvá příliš dlouho, beru to jako velice cennou zkušenost. Možná o ní jednou něco napíšu nebo namaluju...

Jak vypadá ve vašem barevném vidění Teiresiás?

Základní barvou je tmavá lesní zeleň a je to barva poměrně hustá a mírně fosforeskující. Jsou v ní přítom obsaženy malé načervenalé a oranžové útvary, takové světlušky. Směrem doprava – nebo chcete-li dopředu – se zeleň mírně projasňuje do svítivé žlutí. Je to docela lákavý výjev...

Samostatné výstavy

...dotýkám se barev. Písek, Prácheňské muzeum, 27. 10. – 2. 12. 2001
Pastely. Šumperk, Galerie Jiřího Jílka, 7. 4. – 2. 5. 2004
Hmatové kresby a pastely. Olomouc, Galerie Caesar, 1. 6. – 30. 6. 2004
Abeceda. Praha, Geofyzikální ústav AV ČR, 8. 9. – 28. 10. 2004
Jaro, léto, podzim, zima. Praha, Galerie Artotéka, 2005
Mateřská škola v Putimí u Písku: věnována kolekce reprodukcí pro výzdobu ložnice dětí (prosinec 2005)
Záznamy. Galerie Na půdě, Vrchlabí, 18. 5. – 15. 6. 2006

Společné výstavy

Nevídáno. Praha, Výstavní síň Vysoké školy uměleckoprůmyslové, 23. 9. – 28. 9. 2002
Nevídáno. Galerie Oliva, 2. 10. – 15. 10. 2002
Světy z pod rukou. Pavla Francová: Obrazy. Pavel Sláma: Keramické objekty. Praha, Galerie Oliva, 6. 1. – 31. 1. 2004
Popis. Praha, Galerie Doubner, společná výstava s malířem Petrem Kožíškem, 2004

Ilustrace

Pavla Francová, Jan Jakeš, Miroslav Michálek: Nevídáno, Okamžik, Praha 2002
Co vlastně ti nevidomí dělají, Próza a poezie devíti nevidomých autorů, Okamžik, Praha 2003
Pavla Francová: Hmatové kresby. Okamžik, Praha 2003. Soubor 16 barevných pohlednic.
Každý běží svou milí. Próza a poezie autorů běžících beze zraku nebo třeba na invalidním vozíku, Okamžik, Praha 2004
Jiřina Kalabisová: S kloboukem na nepřítele. Okamžik, Praha 2005
Anna Markowitz: Místo, které zvoní (Mánek a jiné povídky). Okamžik, Praha 2006
Delicie Nerková: Darmojedi. Okamžik, Praha 2007

Více

<http://pavla.wu.cz>